

לקוטי שיחות

פרשת צו

דרך כב, שיחה א

מתורגם ללשון הקודש

א.

החסד והגבורה שבאריה

- 1 על אש המערכה, אשר היתה על המזבח "רבוצה
- 2 כארי"¹, נאמר בזהר בפרשתנו², שזהו המלאך אוריא"ל,
- 3 הנראה בדמות זו, וב"זהר" מובע הענין בשני ביטויים:
- 4 בתחילה נאמר ש"אתחזי .. כחיוז דחד אריא תקיפא רביע
- 5 על טרפיה" (=נראה כדמות ארי תקיף אחד רובץ על
- 6 טרפו). ולאחר מכן נאמר "ואתחזי כאריה רברבא רביע על
- 7 קרבנא" (=נראה כאריה גדול רובץ על קרבנו).
- 8 אבי מורי מתעכב³ על הבדלי הלשון בין שני
- 9 הציטוטים שלעיל: (א) בתחילה נאמר "אריה תקיפא",
- 10 ובפעם השניה "אריה רברבא". (ב) בתחילה נאמר "רביע
- 11 על טרפיה", ולאחר מכן – "רביע על קרבנא". והוא מבאר,
- 12 שבאריה אשר ב"מרכבה העליונה" יש שני ענינים – חסד
- 13 וגבורה, כי "אריה" הוא בגימטריא "גבורה", אך, מצד
- 14 שני, נאמר "פני אריה אל הימין"⁴.
- 15 וזהו ההסבר להבדלי הלשון:
- 16 בתחילה מדובר בזהר על צד הגבורה שבאריה, ולכן
- 17 נאמר "אריה תקיפא רביע על טרפיה" – המילה "תקיפא"
- 18 (תוקף וחוזק) מצביעה על גבורה, וכן המילה "טרפיה",
- 19 כי הטרף הוא מצד הגבורה.
- 20 לאחר מכן מדובר על צד החסד שבאריה, ולכן נאמר
- 21 "כאריה רברבא רביע על קרבנא" – המילה "רברבא",
- 22 גדולה, מצביעה על חסד, כנאמר⁵ "לך הוי' הגדולה
- 23 והגבורה...". וגם המילה "קרבנא", מלשון קירוב, מצביעה
- 24 על צד החסד, ימין, כדברי חז"ל⁶ "ימין מקרבת".

ב.

מדוע הפריד הזהר בין החסד לבין הגבורה שבאריה

- 25 כאמור פעמים רבות, נכתבו הערותיו של אבי מורי
- 26 בקצרה, ואין הוא מבאר את הענינים שהלומד והמעייין
- 27 יכולים להגיע אליהם בכחות עצמם.
- 28 כשלומדים את ההערה שדלעיל, מתעוררת שאלה על
- 29 דברי הזהר: אם באותו אריה כלולים שני הענינים, הן חסד
- 30 והן גבורה – מדוע מחולקים הענינים הללו בזהר לשני
- 31 חלקים – "אריה תקיפא רביע על טרפיה" ו"אריה רברבא
- 32 רביע על קרבנא", ואין הם מוזכרים ביחד "אריה תקיפא
- 33 ורברבא רביע על טרפיה ועל קרבנא" וכדומה.
- 34 אמנם, חסד וגבורה הם שני ענינים שונים ומנוגדים,
- 35 אך בכל זאת, כדברי אבי מורי בהערה, שאריה כולל גם
- 36 את החסד וגם את הגבורה לא כשני ענינים נפרדים, אלא
- 37 "כמו אור הגבורה בכלי החסד"⁷. ושני הדברים קשורים
- 38 לאריה בכללותו: הגימטריא של אריה היא גבורה, וגם
- 39 בפשטות הגבורה היא תכונת הארי כנאמר⁸ "וגבור כארי".
- 40 ויחד עם זאת "פני אריה אל הימין".
- 41 וכך גם לגבי הקרבנות, המכונים בזהר בשני הביטויים
- 42 – "טרפיה" (גבורה) ו"קרבנא" (חסד), וכל קרבן כולל את
- 43 שתי התכונות: גבורה וחסד –
- 44 ההקרבה על המזבח היא העלאה⁹ מלמטה למעלה,
- 45 גבורה. ולאחר מכן מביא הקרבן ל"נחת רוח לפני"¹⁰,
- 46 המשכת תענוג מלמעלה למטה, חסד –
- 47 ויש לומר יותר מכך: הן החסד והן הגבורה נכללים

גם אוה"ת ויקהל ע' ב'קמו.

(8) אבות פ"ה מ"כ.

(9) ובל' הכתוב (יחזקאל מד, טו): והכהנים גוי' ועמדו לפני להקריב לי חלב (להעלותו באש) ודם (להזותו ע"ג המזבח) – נוסף על העלי בתחלה מחולין לקדש.

(10) רש"י ויקרא א, ט. ספרי ורש"י פנחס כח, ה. – נחת גם מלשון

חות דרגי'.

(1) יומא כא, ב.

(2) לב, ב. וראה הנסמן בניצוצי זהר שם.

(3) לקוטי לוי"צ לזהר על אתר (ע' ריג).

(4) יחזקאל א, י.

(5) דה"א כט, יא.

(6) סוטה מז, א. סנהדרין קז, ב.

(7) ראה גם אוה"ת ר"ה (ריש ע' א'תכח): כלול מחו"ג. ושם לפניז

(ע' א'תכו): אור הגבורה בכלי החסד כו' וכך הוא ארי' כו'. ע"ש. וראה

30 השני - "כאריה רברבא רביע על קרבנא" - מקדים הזהר
31 ואומר:
32 (א) שזה כמשל על המלך ששלחו לו דורון אשר מצא
33 חן בעיניו, והוא אמר לעבדו "זיל וטול דורון דא דאיתיאו
34 ליי" (=קח דורון זה שהביאו לי), כך "אמר קודשא בריך
35 הוא לאוריא"ל זיל וקבל דורונא דבני קריבין קמאי" (=קח
36 את הדורון שמקריבים לי בני).

37 (ב) שעל ענין זה נאמר¹⁵ "ותצא אש מלפני ה' ותאכל
38 על המזבח את העולה..." - "דא אוריא"ל דנחית בחיזו
39 דאשא... לקבלא דורונא" (=זהו אוריא"ל, אשר יורד
40 בדמות האש... לקבל את הדורון). ועל כך נאמר בזהר
41 "ואתחזי כאריה רברבא רביע על קרבנא"

42 לפי זה יש לומר, שבענין של אוריא"ל - האריה
43 האוכל את הקרבנות, יש שני אופנים¹⁶:

44 (א) כפי שהוא מצד עצמו, שאז העיקר בו הוא קו
45 הגבורה - "אריא תקיפא רביע על טרפיה".

46 (ב) כאשר "אמר הקדוש ברוך הוא לאוריא"ל זיל וקביל
47 דורונא", כאשר ניתן לו הציווי והכח מלמעלה לקבל את
48 הקרבנות, על ידי שמורגש בהקרבתו של האדם שהוא
49 מביא את הקרבן כדורון (כדלהלן) - אז נהפכת הגבורה
50 לחסד, ולפיכך קו החסד גלוי אצלו.

51 ולכן מקשר הזהר דוקא חלק זה עם "ותצא אש מלפני
52 ה'..." - כי "ותצא אש..." היה בשמיני למילואים, והשני
53 אשר באש שבדמות "אריה רברבא..." לעומת "אריה
54 תקיפא...", אשר התרחש לאחר ש"אמר קודשא בריך הוא
55 לאוריא"ל", כדלעיל, הוא בדומה לשני ולחידוש אשר
56 בשמיני למילואים לעומת שבעת ימי המילואים.

ה.

שתי הדרגות שבהשראת השכינה

57 כבר דובר בהרחבה¹⁷ אודות מאמר חז"ל¹⁸ "שכל
58 שבעת ימי המילואים שהעמידו משה למשכן... לא שרתה
59 בו שכינה",

60 שלכאורה: כיון שגם שבעת ימי המילואים הקריבו
61 קרבנות, אשר עליהם נאמר "ריח ניחוח לה"¹⁹, כיצד ייתכן

1 באותו ענין שבקרבן: ההקרבה לה', ההעלאה, היא באופן
2 שחלק נשאר למטה לאכילת הבעלים או הכהנים.

3 ואף קרבן עולה שהוא כליל לה', הרי עורו לכהן¹¹.
4 ואפילו מנחת כהן, אשר "כליל תקטר"¹², הרי באמצעותה
5 מתחנך הכהן לכהונתו, או שמטרתה "לכפר עליו"¹³,
6 במקרה של כהן עניי¹⁴ המובאת במקום עולת בקר של כהן
7 עשיר.

8 ובדומה לכך בענין של "נחת רוח לפני" הנגרם על ידי
9 הקרבנות, הקירוב - החסד - שבין הקדוש ברוך הוא לבין
10 מקריב הקרבן, כרוך עם אמרתי ונעשה רצוני, ציות
11 והתבטלות, כפי שמתבטא גם בקיום התורה והמצוות, שכל
12 זה קשור לגבורה: הנהגה דוקא תוך מגבלות, לפי דיני
13 ומשפטי התורה.

14 ולפי כל זה צריך היה ה"זהר" להזכיר את שני הענינים
15 ביחד, כדי להדגיש את ההתכללות של חסד וגבורה
16 שבאריה?

ג.

לפעמים החסד גלוי, ולפעמים - הגבורה

17 ויש לומר שתמצית ההסבר לכך היא:

18 אמנם, האריה כולל את שני הקוים, חסד וגבורה, ביחד,
19 אך בכל זאת יש הבדל באופן גילויים: לפעמים הגבורה
20 היא הגלויה והחסד בהעלם, ולפעמים להיפך.

21 לכן מחלק זאת ה"זהר" לשני דברים שונים: "אריא
22 תקיפא רביעא על טרפיה", כאשר מדובר בדרגה שבה קו
23 הגבורה שבארי גלוי, וקו החסד הוא בהעלם. ולאחר מכן
24 נאמר "אריה רברבא רביע על קרבנא", כאשר מדובר על
25 הדרגה שבה קו החסד שבארי גלוי, וקו הגבורה הוא
26 בהעלם.

27 אך יש להבין: מהי הסיבה להבדל בין שני המקרים,
28 אם קו הגבורה יהיה בגלוי או קו החסד?

ד.

השינוי מקו הגבורה לקו החסד נעשה על ידי הציווי והכח
מלמעלה

29 נתן להבין את הדברים מכך שלפני שמובא בזהר הענין

(11) פרשתנו ז, ת. ולהעיר ממעילה ט, א.

(12) פרשתנו ו, ט"ז.

(13) על עשה ועל לאו שניתק לעשה (רש"י א, ד - מת"כ שם. ורש"י אינו מפרש ומשנה פש"מ "לכפר במכפר זה הדם" (כתבו"כ), ופי' הכתוב כמשמעו "מרצה לכפר").

(14) רש"י ב, א.

(15) שמיני ט, כד.

(16) להעיר מרמ"ז לזהר כאן שאוריא"ל הוא למעלה מאש של גבוה שהוא תמיד על המזבח.

(17) ראה לקו"ש ח"ז ע' 237. ועוד.

(18) רש"י שמיני ט, כג. תו"כ ר"פ שמיני (יד).

(19) ויקרא א, ט. ובב"מ.

29 בקרבנות אהרן ובעבודתו, שדוקא באמצעותם "תשרה
30 שכינה בכס"²⁸.
31 אך כיון שמדובר בהשראת השכינה הנעלית מדרגת
32 הנבראים, מובן שיש הבדל לגבי מהות העבודה שגרמה
33 להשראה זו לעומת העבודה ה"ממשיכה" את האור האלקי
34 שבדרגת סדר ההשתלשלות.

ז.

קרבנות השמיני למילואים הם כדי לגרום "נחת רוח לקונו"

35 כדי להבין זאת יש להקדים ולציין, שאנו מוצאים,
36 שבנוסף לכך שגם בשבעת ימי המילואים הביא אהרן "פר
37 אחד" – "לכפר על מעשה העגל שהוא פר"²⁹ הוא צריך
38 היה להביא שוב ביום השמיני "עגל בן בקר לחטאת" –
39 "להודיע שמכפר לו הקדוש־ברוך־הוא על ידי עגל זה על
40 מעשה העגל שעשה"³⁰.

41 מדוע היה צריך בקרבן נוסף כדי "להודיע שמכפר לו
42 הקדוש־ברוך־הוא על ידי עגל זה"?

43 ניתן לומר, שמשמעותה של כפרה זו אינה "כפרת
44 נפשו", אלא, כלשונו של אדמו"ר הזקן³¹, "לכפר לפני ה'
45 להיות נחת רוח לקונו".

46 הקרבנות של שבעת ימי המילואים, אשר הביאו לידי
47 השפעה אלקית בדרגה של סדר ההשתלשלות, אשר בדרגת
48 הנבראים, קשורים ל"כפרת נפשו" של האדם, שהאדם
49 יהיה מושלם.

50 ואילו הקרבנות שצריכים להביא לידי גילוי מלמעלה
51 – של האור שמעל לסדר ההשתלשלות ומעל לדרגת
52 הנבראים, הם "דורות". משמעותם היא גרימת "נחת רוח
53 לקונו", בדומה למאמר חז"ל³² "אי לאו דעביד ליה נייחא
54 לנפשיה לא הוה יחיב ליה מתנתא" (=לולא גרם לו נחת
55 רוח לא היה נותן לו את המתנה).

1 שהקרבנות לא הביאו לידי השראת השכינה במשכן?
2 ועל כך הוסבר, שבהשראת השכינה יש מספר דרגות²⁰,
3 ובאופן כללי, הן נחלקות לשתי דרגות:

4 (א) גילוי שכינה הנגרם על ידי עבודת ה"נברא",
5 ובהתאם לעבודתו, ולפיכך גילוי זה הוא מוגבל בסדר
6 השתלשלות, אשר רק לדרגה זו יכולה להגיע עבודת
7 הנבראים, ובלשון החסידות²¹: אתערותא דלעילא
8 ה"נמשכת" על ידי אתערותא דלתתא ומדודה בהתאם
9 אליה.

10 (ב) השראת השכינה הבאה מלמעלה, ממקור אשר
11 למעלה מסדר השתלשלות, מעל לעבודת הנבראים –
12 אתערותא דלעילא מצד עצמה²².

13 וזהו ההבדל בין שבעת ימי המילואים לבין השמיני
14 למילואים:

15 הקמת המשכן בשבעת ימי המילואים היתה ההכנה
16 והעבודה מצד ה"מטה" לגילוי השכינה במשכן²³, ועבודה
17 זו הביאה לידי גילוי שכינה בדרגה של סדר השתלשלות,
18 ולכן היו שבעה ימי מילואים, כנגד שבעת ימי הבנין –
19 ההשתלשלות.

20 ואילו בשמיני למילואים היה גילוי השכינה מלמעלה –
21 "וירא כבוד ה'... ותצא אש מלפני ה'..." – מבחינת
22 "שמיני"²⁴ הנעלית מסדר ההשתלשלות.

ו.

כל גילוי אלקי מוגיע על ידי עבודת האדם

23 למרות שהדרגה של "שמיני" נעלית מההשתלשלות,
24 ומעבודת האדם, בכל זאת, כדי שהגילויים מלמעלה לא
25 יהיו באופן של "נהמא דכיסופא"²⁵, נקבע, שכל
26 ה"המשכות" באות באמצעות או בהכנה של עבודה²⁶.

27 וכפי שרואים בענין זה עצמו, שלפני השראת השכינה
28 במשכן בשמיני למילואים ביום השמיני עצמו²⁷, היה צורך

(27) והיינו, שנוסף לזה שמקורם צ"ל העבודה דו' ימי המילואים – שפועלת "אתר שלים" שאז דוקא קוב"ה שריא (ראה לקו"ת שה"ש שם), בארוכה בלקו"ש (ח"ג שם. ח"יז שם ע' 104 ובהערה 34) – הנה צ"ל עכ"פ "מעין" עבודה גם בענין ה"שמיני" גופא.
(28) רש"י שמיני שם.
(29) תצוה כט, א וברש"י שם.
(30) שמיני ט, ב וברש"י שם (מתנחומא שם ד וי"ד).
(31) אגה"ת פרק ב.
(32) כן הובא בכ"מ (המשך תרס"ו ע' קלא. ועוד). ועיין מגילה כו, ב. גיטין נ, ב. בי"מ טז, א. בי"ב קנו, א.

(20) ראה תניא פנ"ג.
(21) ראה לקו"ת שה"ש כב, ב ואילך. וש"נ.
(22) ע"ד: אלף פעמים זו משלי היא אבל הוא יברך אתכם כו' (דבר"פ א, יג. ועד"ז בתיב"ע וספרי דברים א, יא. הובא בפרש"י שם).
(23) ראה בארוכה לקו"ש ח"א ע' 182 ואילך. ח"י"ב ע' 58 ואילך. ועוד.
(24) ראה כלי יקר ר"פ שמיני. שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. לקו"ש ח"ג (המתורגם) ע' 233 ואילך. ח"יז (המתורגם) ע' 99 ואילך.
(25) ראה לקו"ת פרשתו ז, ד.
(26) ראה גם לקו"ש ח"ד (המתורגם) ע' 112.

10 זזהו אור מוגבל, ולכן העיקר בו הוא קו הגבורה
 11 והצמצום – אריה תקופא רביע על טרפיה³⁵.
 12 אך כאשר הקרבנות הם בבחינת דורון³⁶ לה', כדי
 13 לגרום "נחת רוח לקונו", מתגלה השפעה אלקית שמעל
 14 לסדר ההשתלשלות – "אמר קודשא בריך הוא
 15 לאוריא"ל...³⁷, בדומה ל"ותצא אש מלפני ה'..." אשר
 16 בשמיני למילואים³⁷,
 17 שאז נהפכות הגבורות לחסדים, ולפיכך "אתחזי כאריה
 18 רברבא רביע על קרבנא" – גילוי החסדים דוקא.
 (משיחות ש"פ צו תשל"ג, תש"מ)

1 וזהו הדיוק בהתבטאות "להודיע שמכפר לו הקדוש-
 2 ברוך-הוא..." – בשונה משבעת ימי המילואים, שלגביהם
 3 נאמר "לכפר..." – כי הקרבנות של השמיני למילואים
 4 קשורים לחיבות, שהאדם "מרוצה וחביב לפניו יתברך"³³,
 5 ולפיכך מודיעים³⁴ ומגלים "שמכפר לו הקדוש-ברוך-הוא".

ה.

ההבדל בין שני אופני הביטוי של האריה
 6 לפי כל האמור לעיל יובן מדוע מפריד זהו את שני
 7 הענינים שבאריה לשני מאמרים נפרדים:
 8 האש שלמעלה שבדמות אריה הבאה מצד עבודת
 9 הקרבנות בכללותה היא בדרגה של סדר ההשתלשלות,

33 כ"ה ברש"י (ועד"ז בתנחומא) שמיני שם. – ודלא כתו"כ עה"פ:
 יבא עגל וכפר על מעשה עגל.
 34 ל' חיבה (ראה רש"י וירא יח, יט).
 35 עפ"ז יומתק זה שבמקומות אחרים בזהר שמתאר דמות האר" –
 אומר רק "על טרפי .. כגבר תקפי", "אר" תקיפא" (זח"א ו, ב. ח"ג ריא,
 סע"א).
 36 אף שבגמ' (זבחים ז, ב) הובא משל הדורון רק גבי קרבן עולה
 – י"ל שכלל קרבן יש (גם) ענין הדורון. וכמוכן גם באגה"ת פ"ג (צב,

המשך ביאור למסכת סוטה ליום שישי עמ' 1

19 בפני שנים, והרי היא סוטה וְלִיבָא הַאֲדִינָא מִי סוּטָה לְמִיבְרָקָה –
 20 ואין בזמן הזה מי סוטה לבדוקה, וְקֶאָסֵר לָהּ עֵילוּיָה אִיפְסָרָא
 21 דְלַעֲוָלָם – ומספק תהיה אסורה עליו לעולם. לכן לא יקנא הבעל
 22 לאשתו בזמן הזה, וממילא לא תיחשב סוטה להיאסר עליו.
 23 אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, מַה לְשׁוֹן קִינּוּי – מפני מה נקרא ציווי הבעל
 24 לאשתו 'קינּוּי', משום שהוא דְבַר הַמְטִיל קִנְיָה בִּינְיָה לְבֵין אַחֲרִים
 25 – הקינוּי גורם שאחרים יכעסו עליה, וקִינּוּי מלשון כעס. מדייקת
 26 הגמרא מדבריו, אֲלֵמָא קִסְבַּר שְׁקִינּוּי עַל פִּי עֲצָמוֹ – שאין צריך
 27 לקנאות בפני עדים, וכוּלֵי עֲלָמָא לֹא יִדְעֵי דְקִנְיָה לָהּ – ולכן האנשים
 28 לא ידעו שקינא לה, וְאִתּוּ לְמִיעֵבַד קִנְיָה בְהִדְרָה – ויבואו
 29 מאה היא מתרחקת מהאנשים, וְאִתּוּ לְמִיעֵבַד קִנְיָה בְהִדְרָה – ויבואו
 30 לידי כעס ומריבה עמה. וְרַב רִימָד בַּר רַבִּי שְׁלֵמִיָא מְשַׁמֵּיָה דְאַבְיִי
 31 אָמַר, נִקְרָא 'קִינּוּי' משום שהוא דְבַר הַמְטִיל קִנְיָה בִּינּוּי לְבִינְיָה –
 32 שבאה לידי כעס ומריבה עם בעלה על שחושד בה. מדייקת הגמרא
 33 אֲלֵמָא קִסְבַּר כְּמִשְׁתַּנּוּ שְׁקִינּוּי עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים, וממילא וְכוּלֵי
 34 עֲלָמָא יִדְעֵי דְקִנְיָה לָהּ וְאִינַם בָּאִים עִם הָאִשָּׁה לִידֵי כְּעַס, וְאִיהוּ הוּא
 35 דְאִתֵּי לְמִיעֵבַד קִנְיָה בְהִדְרָה – ורק לבעל יגרם כעס ומריבה עם
 36 האשה.

1 אליעזר במשנה. שואלת הגמרא, מהלשון אף לְדַבְרֵי רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
 2 יְהוּדָה, משמע שוֹלָא מִיפְעִיָא לְמִשְׁנֵיתֵינוּ – על שיטת רבי אליעזר
 3 במשנה פשוט שיש להשיב, וחידשו שאף לשיטת רבי יוסי יש להשיב,
 4 והרי אֲדִרְבָּה – מסתבר להיפך, שְׁלִמְשֵׁנִיתֵינוּ אִיבָא עֵיקָר – שקינא
 5 לה בפני עדים, ולכן מסתבר להאמין לו, אבל הַתָּם – לשיטת רבי
 6 יוסי לִיבָא עֵיקָר – שלדעתו אין צריך לקנא לה בפני עדים, ולדבריו
 7 יותר מתקבלת תשובת חכמים שיש לחשוש שמתוך כעסו יאמר
 8 שקינא לה. מתרצת הגמרא, אֲלֵא אִי אִיתְמַר הֵכִי אִיתְמַר – כך
 9 נאמרו הדברים, אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּרִי יוֹסֵף אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְדַבְרֵי
 10 רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה וְאֵף לְמִשְׁנֵיתֵינוּ אִין לְדַבְרֵי סוּפָה, ואכן עיקר
 11 תשובת חכמים היא על שיטת רבי יוסי ברבי יהודה, וחידשו שאף
 12 למשנתנו יש תשובה לשיטת רבי אליעזר.
 13 אָמַר רַבִּי חֲנִינָא מְסוּרָא, לֹא לִימָא אִינִישׁ לְאִיתֵיהּ בְּזִמְן הָהּ
 14 שאין בית המקדש קיים ולא ניתן להשקות את הסוטה, לֹא תִיִסְתְּרֵי
 15 בְהִרְיָ פְלוּנִי – אל תתייחד עם פלוני, ואפילו בינו לבינה בלא עדים
 16 לא יאמר כך לאשתו, משום דִּילְמָא קִיָּמָא לֹן בְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי
 17 יְהוּדָה – שמא הלכה כרבי יוסי ברבי יהודה דְאָמַר בְּשֵׁם רַבִּי אֲלִיעֶזֶר
 18 קִינּוּי עַל פִּי עֲצָמוֹ, וּמִיִּסְתְּרָא – והאשה תתייחד עם אותו פלוני